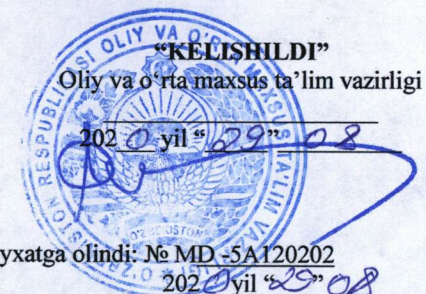

“Tarjimashunoslik va xalqaro jurnalistika” kafedrası o‘qıtuvchısı.

**O‘ZBEKISTON RESPUBLİKASI
OLİY VA O‘RTA MAXSUS TA‘LİM VAZIRLIGI**

TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI

**TARJIMASHUNOSLIK METODOLOGIYASI VA SINXRON TARJIMON
MAHORATI**

FAN DASTURI

Bilim sohasi:	100000 – Gumanitar soha
Ta‘lim sohasi:	120000 – Gumanitar fanlar
Mutaxassislik:	5A120202 – Sinxron tarjima (sharq tillari)

Toshkent- 2020

	4. Сдобников В.В., Петрова О.В. Теория перевода (учебник). – М.: АСТ: Восток-Запад, 2007. Qo'shimcha adabiyotlar 1. Мухтаров Т., Ходжаева Н. Научно-технический перевод (учебное пособие). – ТашГИВ, 2015. 2. Комилов Н. Тафаккур карвонлари. – Тошкент: “Маънавият”, 1999. 2. Очилов Э. Таржима назарияси ва амалиёти (Ўқув қўлланма). – Тошкент: Шарқшунослик институти, 2012. 3. Очилов Э. Таржимашунослик терминларининг изоҳли лугати. – Тошкент: Шарқшунослик институти, 2014. 4. Ochilov E. Badiiy tarjima masalalari. O'quv qo'llanma. – Toshkent: TDShI, 2014. 5. Чернов Г.В. Синхрон таржима назарияси ва амалиёти (рус тилидан Х.Ҳамидов таржима қилиб нашрга тайёрлаган). – Т.: ТошДШИ, 2019. 6. Hamidov X., Alimbekov A., Sharq xalqlari adabiyotidan tarjimalar. – Toshkent, 2013. 7. Xodjayeva N. Hindiycha-o'zbekcha, o'zbekcha-hindiycha iboralar lug'ati. – Toshkent, 2015. 7. Ҳамидов Х.Х. Ўзбекчадан туркчага насрий таржима муаммолари. – Тошкент: ТошДШИ, 2014. – 148 б. 8. Hamidov X.X. Maqol va idiomalar tarjimasi muammolari. – Toshkent: ToshDShI, 2017. Axborot manbaalari http://www.ziyo-net.uz http://www.kutubxona.uz
7.	Fan dasturi Oliy va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha O'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi Kengashning 2020 yil “29” 08 dagi 4 -sonli bayonnomasi bilan ma'qullangan. O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 2020 yil “29” 08 dagi 452 - sonli buyrug'i bilan ma'qullangan fan dasturlarini tayanch oliy ta'lim muassasasi tomonidan tasdiqlashga rozilik berilgan.
8.	Fan/modul uchun mas'ullar: E.Ochilov – O'zR FA O'zbek tili, adabiyoti va folklori instituti katta ilmiy xodimi, filologiya fanlari nomzodi, dotsent.
9.	Taqrizchilar: PhD. X.X.Hamidov – Toshkent Davlat Sharqshunoslik universiteti, “Tarjimashunoslik va xalqaro jurnalistika” kafedrası mudiri, dotsent. PhD. N.Xodjayeva. – Toshkent davlat sharqshunoslik instituti

	Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha magistrant-talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.
3.	V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar) Fanni o'zlashtirish natijasida magistrant: Tarjimashunoslikning asosiy metodlaridan xabardor bo'lishi; Tarjimashunoslikning asosiy tadqiq va tahlil usullarini tarjimalarga qo'llay bilishi; Tarjima metodlarini tarjima, tadqiqot va o'quv jarayoniga tatbiq eta olishi; Olingan nazariy bilimlarni asarlar tarjimasi va tahlilida qo'llay olishi; Tarjimada til vositalarini ongli ravishda tanlashi; Tarjima san'atining sir-sinoatlarini o'zlashtirishi; Tarjima amaliyotida qo'llangan ijobiy tajribalarni o'rganish va ulardan o'z tarjimalarida qo'llashi; Tarjimada shakl va mazmun birligini ta'minlashi; Tarjimada muallif uslubini saqlashi; Tarjimaning faqat asliga to'g'ri bo'lishi bilan kifoyalanmay, uning o'qishli chiqishni va ta'sirchan bo'lishini ta'minlashi; She'riy va nasriy asarlari tarjimasining o'ziga xosliklari haqida yetarli darajada ma'lumotga ega bo'lishi; Turli xarakter va uslubdagi matnlar tarjimasi usullarini egallashi kerak bo'ladi.
4.	VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari: • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • seminarlar (mantiqiy fiklash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
5.	VII. Kreditlarni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.
6.	Asosiy adabiyotlar: 1. Ochilov E. Tarjimashunoslikning nazariy masalalari. – Toshkent: Sharqshunoslik instituti, 2014. 2. Ochilov E. Tarjima nazariyasi. – Toshkent: Sharqshunoslik instituti, 2014. 33. Саломов Ф. Таржима назариясига кириш. – Тошкент: “Ўқитувчи”, 1978.

Fan/modul kodi	O'quv yili	Semestr	ECTS - Kreditlar	
5ATMM225	2020-2021	2	5	
Fan/modul turi	Ta'lim tili		Haftadagi dars soatlari	
Majburiy	O'zbek		4	
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Tarjimashunoslik metodologiyasi va sinxron tarjimon mahorati	60	90	150
2.	I. Fanning mazmuni Fanni o'qitishdan maqsad – magistrant-talabalarga tarjimashunoslikning asosiy metodlari va tarjimon mahoratining turli qirralari haqida ma'lumot va tushuncha berishdan iborat. Fanning vazifasi – tarjimashunoslikning ham o'zining bir qator tadqiqot usullariga ega mustaqil fan, tarjimonning esa o'z iste'dodi, ijodiy prinsiplari va o'ziga xos uslubiga ega ijodkor ekanligini nazariy adabiyotlardagi qarashlar va badiiy asarlar tarjimasi tahlili orqali magistrant-talabalarga singdirishni o'z ichiga oladi. II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi: 1-mavzu. “Tarjimashunoslik metodologiyasi va tarjimon mahorati” fanining predmeti, maqsadi va vazifalari Fanning predmeti, maqsadi va vazifalari. Tarjimashunoslikning asosiy tadqiq va tahlil usullari. Tarjimaga yondashish va baholash talablari. Tarjimon mahoratini o'rganishning ilmiy asoslari. Tarjimonning ijodkor sifatidagi qiyofasi. Bo'lajak tarjimonlarni tarjima san'atining sir-sinoatlari bilan tanishtirish. 2-mavzu. Tarjimon mahorati haqida umumiy tushuncha Tarjimon mahorati nimalarni o'z ichiga oladi? Tarjimon mahoratining asosiy qirralari. Tarjimada tarjimon mahorati asosan uning so'z qo'llashida namoyon bo'lishi. Tarjimonning xabardorlik darajasi, talqin imkoniyati, tajribasi va mahorati. Mohir tarjimonlarning ijodiy laboratoriyasiga olib kirish. Mashhur tarjima asarlarining shuhrati sirlari. Tarjima mashaqqati. Taniqli tarjimashunos va tarjimonlarning tarjimon mehnati va mahorati haqidagi fikrlari. Ijodiy tarjima. Mualliflashtirilgan tarjima. Muallif tarjimasi. 3-mavzu. Tarjima konsepsiyasi. Tarjimon va kitobxon Konsepsiya tushunchasi. Tarjima konsepsiyasi. Tarjimonning asarni			

talqin qilish darajasi. Tarjimaning qaysi toifadagi o'quvchiga mo'ljallanishi. O'quvchining tarjimani qanday qabul qilishi.

Tarjima konsepsiyasining tayanch nuqtasi tarjimonning interpretatsiyaviy mavqeidan iborat ekanligi. Tarjimon ijodiy metodining g'oyaviy asosi. Tarjima uchun asar tanlash.

Tarjimani baholashda uning qaysi toifadagi o'quvchilarga mo'ljallab tarjima qilinganligini hisobga olish. Tarjimada adaptatsiya.

4-mavzu. Davrlar va tarjima prinsiplari

Davrlar va tarjima prinsiplari. Har bir davrning o'z tarjima prinsiplari mavjudligi. Tarjimaga munosabat: unga original yoki tarjima asar deb qarash. Adekvat tarjima. So'zma-so'z tarjima. Erkin tarjima. Ijodiy tarjima. Hijjalab tarjima qilish. Aniq tarjima. Nazmni nasr, nasrni nazm bilan tarjima qilish. Tarjima asosida original asar ijod qilish. Qutb qo'llagan tarjima prinsiplari. Jukovskiyning tarjima prinsiplari. Bryusovning tarjima prinsiplari.

5-mavzu. Tarjimada filologik tahlil

Badiiy tarjimada tarjimonning mavqei. Tarjima jarayoni: 1) asl nusxani idrok etish; 2) asl nusxa interpretatsiyasi; 3) asl nusxani qayta ifodalash So'z boyligi va tarjima. Tarjimonning matn ustida ishlashi. Tarjimon – tadqiqotchi. Tarjima va lug'at. Tarjima sifati va tarjimon mavqei. Tarjima jarayonining ob'ektiv tomonlari. M.Loziyskiyning "Ilohiy komediya" tarjimasi ustida olib borgan tadqiqotlari. Abdurahmon Bo'stoniy va "Iliada" tarjimasi.

6-mavzu. Individual uslub va tarjima

Uslub haqida tushuncha. Uslub xillari. Yozuvchi uslubi. Individual uslub va tarjima. Muallif uslubi unsurlari. Muallif va mutarjim uslubining bir-biriga mos kelish va mos kelmaslik muammosi doirasida tarjimaning ikki prinsipial masalasi: 1. O'zgani taqdim qilish. 2. O'zni taqdim qilish. Yoki 1. Tarjima asari – tarjima asari. 2. Tarjima asari – original asar. Uslub muammosining ikki tomoni: 1. Yozuvchi uslubining tarjimon uslubiga ta'siri. 2. Tarjimon uslubining yozuvchi uslubiga ta'siri.

Uslubiy yaqinlik va tarjima muvaffaqiyati. Uslubiy nomuvofiqlik va tarjimadagi muvaffaqiyatsizlik. Tarjimonlarning ixtisoslashuvi. Tarjimada serqirralik va yakranglik.

7-mavzu. She'riy tarjima murakkabliklari

She'riy tarjima – badiiy tarjimaning oliy ko'rinishi. She'riy tarjimaga turlicha qarashlar. She'riy asarning nasriy tarjimalari. She'riy tarjimada muqobil vazn muammosi. She'riy tarjimada shakl va mazmun birligi. Qofiya tarjimasi. Radifni qayta yaratish. Badiiy san'atlar tarjimasi. She'riy tarjimada g'oyaviy mazmun va estetik ma'no. She'riy tarjimaning

janriy muammolari. So'z urg'usi va ma'no urg'usi. Navbatchi so'zlar muammosi. She'rdan she'r yasash holatlari.

8-mavzu. Nasriy asarlar tarjimasining o'ziga xosliklari

Nasriy matn. Epik tur va uning janrlari. Nasriy matn tarjimasining o'ziga xos xususiyatlari. Muallif uslubi, gap qurish tarzi, so'z qo'llash mahorati. Asar ritmini qayta yaratish. Tarjimada muallif uslubini saqlash. Personajlar nutqi tarjimasi. Asarda tasvirlangan milliy koloritni qayta yaratish. Milliy xos so'zlar tarjimasi. Frazologizmlar tarjimasi. Badiiy tasvir vositalarini qayta yaratish. Portret va peyzaj tarjimasi. Nasriy asarning she'riy tarjimasi. Erkin tarjima. Tarjimada milliyashtirish.

9-mavzu. Ilmiy tarjima qiyinchiliklari

Ilmiy tarjimaning o'ziga xos xususiyatlari. Ilmiy uslub va tarjima. Hozirgi ilmiy asarlar tarjimasining yutuqlari va kamchiliklari. Terminologiya va tarjima. Terminlar tarjimasida qo'llanadigan usullar. Termin tarjimasidagi har xilliklar. Terminologiya va sinonimiya. Terminlar tarjimasida tasviriylilik. Ilmiy asarlar tarjimasining turlari. Ilmiy asarlar tarjimasidagi murakkablik va qulayliklar. Lug'at va tarjima. Diniy va tasavvufiy asarlar tarjimasi. Sof texnik asarlar tarjimasi. Harbiy terminologiya va tarjima.

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Tarjima nazariyasi haqida turlicha qarashlar
2. Badiiy tarjimalar va mohir tarjimonlar
3. Tarjimada adaptatsiya
4. Tarjima usullari
5. So'z tanlash muammosi
6. Alisher Navoiyning tarjimonlik mahorati
7. Badiiy san'atlar tarjimasi
8. Abdulla Qahhor tarjimalari
9. "Badoyi'u-s-sano'yi" asari tarjimasi

Amaliy mashg'ulotlar multimediya qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akadem guruhga bir o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi lozim. Mashg'ulotlar interfaol usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

1. Tarjimon mahorati qirralari
2. Badiiy san'atlar tarjimasi
3. Muallif uslubini tarjimada qayta yaratish
4. Terminlar tarjimasi usullari
5. So'z boyligi va tarjima
6. She'riy tarjima murakkabliklari
7. Tarjima usullari haqida